

na Posljednjoj večeri i na njegov odnos s Ocem. Liturgija danas, nakon Sabora, traži novi a ne samo pomlađeni rječnik. Za to nam je potreban dugi period vremena. Govor je naime sredstvo saobraćanja s ljudima. Mnoga su sredstva komuniciranja među ljudima općenita, npr. kretanje, vokalna i instrumentalna glazba, audio-vizuelni znakovi itd. Govor međutim više spada na izborna sredstva. Stoga se pretpostavlja dobro poznavanje običaja onih kojima je riječ upravljena.

o — o

Liturgijski tjedan u Namuru bio je također značajan momenat skupnog života u ozračju vedrine i međusobnog razumijevanja. Svi su se otvoreno izražavali: stari i mladi, mladići i djevojke, redovnici i svećenici, a također i laici. Svi su vidjeli da se razlikuju jedni od drugih, ali i da popunjuju jedni druge. Moglo bi se reći da ovakva iskustva pružaju mogućnost otkrivanja pravog lica kršćanske zajednice.

*Prema Rivista liturgica, (1-1979, str. 121-126) priredio:
FSC*

NJEMAČKI BENEDIKTIONALE

Od svih liturgijskih knjiga koncilaska je reforma najviše izmijenila Obrednik. Toliko da se ni ne zna hoćeli se skupiti sve u jednu knjigu ono što je on dosada sadržavao. Nije to čudno ako se zna opća i još starija krajevna povijest Rimskog obrednika. Dosada su na živim jezicima iz latinskog originala izdani posebni priručnici za sve sakramente. Još se čeka da se preurede sakramentali ili blagoslovine.

O njima saborska Liturgijska konstitucija ima slijedeće:

»Uz to je sveta Majka Crkva ustanovila blagoslovine. To su sveti znakovi, nalik sakramentima, kojima se označuju i na molbu Crkve postižu učinci, naročito duhovni. Njima se ljudi pripremaju primiti glavni učinak sakramenata i posvećuje razne zgode života« (SC 60).

»Stoga liturgija sakramenata i blagoslovina pruža mogućnost pravo raspoloženim vjernicima da im se gotovo svaka zgoda života posvećuje božanskom milošću koja proistič.e iz vazmenog otajstva muke, smrti i uskrsnuća Krista, od koga svi sakramenti i blagoslovinne crpe svoju moć; i da nema ni jedne čestite upotrebe tvarnih dobara koja se ne bi mogla usmjeriti na posvećenje i Bogu na hvalu« (SC 61).

»Budući da se tijekom vremena u obrede sakramenata i blagoslovina uvuklo ponešto što u naše doba manje jasno pokazuje njihovu narav i svrhu, potrebno je štošta prilagoditi potrebama našeg vremena« (SC 62).

»Blagoslovine neka se preispitaju imajući pred očima glavno pravilo o svjesnom, djelatnom i lakom sudjelovanju vjernika, kao i potrebe našeg vremena. U obnovljenim obrednicima prema čl. 63 mogu se, kada traži potreba, dodati i nove blagoslovine.

Neka bude malo pridržanih blagoslova, i neka budu pridržani samo biskupima i ordinarijima.

Neka se providi da neke blagoslovine mogu dijeliti i svjetovnjaci s potrebnim svojstvima, barem u posebnim prilikama i prema sudu ordinarija« (SC 79).

Valjda bi taj posao, i još koji drugi, bio već obavljen da je i dalje na svome mjestu ostala vrsna i veoma zaslužna ekipa na čelu s Mons. A. Bugniniem. To je na svoj način ustanovljeno i na Evropskom sastanku tajnika nacionalnih liturgijskih komisija u Salzburgu od 17. do 20. svibnja 1978. Previše sažeti i k tome ponešto rezervirani (čemu?) hrvatski izvještaj s tog

sastanka donosi: »Izvještaji o stanju liturgijske obnove u pojedinim zemljama, unatoč svim razlikama, uvjetovanim zasebnostima svake od njih, slažu se u ovoj općoj konstataciji: Liturgijska obnova je danas došla u takvo stanje koje nužno traži pozitivne zahvate u njenom daljnjem provođenju, jer u protivnom slučaju postoji ozbiljna opasnost njenog neuspjeha. I svođenje današnjeg Zbora za sveto bogoslužje na samo jedan odsjek nove Kongregacije umanjio je snagu te središnje ustanove u sprovođenju obnove«.

Budući da je za liturgijski život vrlo važno također i pravilno dijeljenje i primanje blagoslova, sve su biskupije s njemačkim jezikom prošle godine izdale zajednički priručnik s 456 strana pod naslovom »**Benediktionale**«. Na njemu su radili Liturgijski instituti u Salzburgu, Trieru i Zürichu u vezi s Liturgijskim komisijama svih njemačkih biskupija i s njihovim Biskupskim konferencijama. Taj je stručno i skrbno izrađeni studijski priručnik odobrila Kongregacija za sakramente i bogoštovlje 21. II. 1977. »ad interim«, tj. dok ona ne izda obnovljeni Rimski benedictionale.

Nije poznato da se kod nas u tom pogledu učinio ikakav korak pa će biti poučno i pobudno ako ovdje iznesemo sadržaj i glavna svojstva toga odlično sastavljenog priručnika za raznovrsne blagoslove.

Pastoralni uvod

Kao u svim obnovljenim liturgijskim knjigama tako je i u ovoj na početku donesen dosta opširan teološko-pastoralni Uvod. Bit će dobro iz njega ovdje donijeti kratke izvode koji nam svima mogu pomoći za svrsishodnije i — prema koncilskim uputama — korisnije obavljanje crkvenih blagoslova, zasada još prema našem starom Rimskom obredniku. Evo nekih izvoda:

»1. Čovjeku je potreban blagoslov. On teži za spasom, zaštitom, srećom i usavršavanjem svog života. Zato ljudi jedan drugome zazivaju blagoslov i žele svako dobro. Nadasve se nadaju blagoslovu od Boga i mole ga da ih on blagoslovi.

2. Bog je izvor svakog dobra i svakog blagoslova (Post 1, 22. 28).

3. Blagoslivljanje spada u geste pračovjeka. Nalazimo ga kod svih religija. Posebno je značenje dobilo u povijesti Izraelaca.

4. Na životnu povezanost Boga i čovjeka ukazuje i Biblija kad na svojevrsan način riječ 'berek' upotrebljava izmjenično: kad izražava Božji zahvat, onda znači blagoslov; a kad govori o ljudskom činu, onda ista riječ znači slavljenje. Prema tome, Božji blagoslov postizava svoj cilj tek onda kad čovjek na Božji blagoslov odgovara hvaljenjem Boga. U tom smislu kaže Augustin (uz Ps 66): 'Rastemo ako nas Bog blagosliva, a rastemo i kad Boga slavimo. Oboje je za nas dobro. Najprije treba da nas Bog blagoslovi. I jer nas on blagosliva možemo ga slaviti. Odozgo dolazi kiša, a plod raste iz naše zemlje'«. — U ovom je priručniku, za razliku od dosadašnjih obrazaca, doneseno kod svih blagoslova mnogo biblijskih i drugih tekstova koji slave Boga. Dapače se veoma preporučuje da se ti tekstovi po mogućnosti pjevaju. Stoga su im stavljene i note.

«5. U Isusu Kristu je objava Božjeg spasenja dosegla svoj vrhunac u povijesti čovječanstva.

6. Sveto pismo svjedoči da je Isus 'prošao zemljom čineći dobro i ozdravljajući sve kojima bijaše ovladao davao' (Dj 10, 38).

7. S apostolima Crkva postaje nositeljica milosti i Kristova blagoslova. Ona taj blagoslov posreduje 'u ime' ili 'zazivanjem imena' Isusova... Kad Crkva blagosliva, ona nastupa u ulozi koju joj je namijenio uskrslu Spasitelj i u snazi Duha Svetoga kojega joj je on udijelio kao trajnog Branitelja. Crkva slavi Boga za njegove darove. Ona zaziva njegov blagoslov na ljude i na ono što oni stvaraju i što njima služi. Na taj način i crkveni blagoslovi svjedoče o ljubaznoj Božjoj skrbi za ljude i njihov svijet.

8. Kršćanin ljubi predmete koje je Bog stvorio, od njega ih prima i cijeni ih kao darove Božje ruke.

9. 'Doista, svako je Božje stvorenje dobro, i ne valja odbaciti ništa što se uzima sa zahvalnošću, jer se posvećuje riječju Božjom i molitvom' (1 Tim 4, 4—5).« — U tu svrhu priručnik ima za blagoslove, u prvom redu za one koji se obavlja u zajednici i u javnom životu, prikladna biblijski čitanja, bilo u cijelosti, ili upućuje na mnoge druge tekstove. Bilo ih je i u dosadašnjem Obredniku, a nekima — posebno Ivanovu proslovu — tradicija pridaje i naročitu blagoslovnu moć. Sada biblijska čitanja moraju u prvom redu pripraviti vjernike da Božji i crkveni blagoslov prime što dostojnije, a to znači svjesnije i korisnije.

»10. Blagoslovi su znakovi spasenja. Stoga oni barem kod davaoca pretpostavljaju vjeru. Time se u korijenu isključuje magično krivo shvaćanje.

12. Čovjeku su potrebni znakovi. On svoj život ne doživljava samo riječima već i kretnjama kojima se izražava i koje govore naročito njegovim dubljim duševnim slojevima. Stoga čovjek i u industrijaliziranom, znanstvenom i tehnički racionaliziranom svijetu znakovima izražava međusobnu povezanost, nadu i svečanu radost. Ako manjkaju znakovi, ljudski život postaje siromašniji.

17. Blagoslovi su uvijek čini Crkve, a nikada samo privatni (SC 26).

18. Na temelju općeg i službeničkog svećeništva, ili posebne ovlasti može blagoslivati svatko tko je kršten i krizman... Biskupu su pridržani blagoslovi u kojima je vidljiv poseban odnos prema dijecezi (u ovom Benedictionalu samo četiri: blagoslov kapele i oltara, svećani blagoslov križa, križnog puta i groblja). Svećenik, đakon ili ovlaštenu laik dijele blagoslove u životu župske zajednice, ili u mjesnom javnom životu; roditelji blagoslivaju u obitelji«.

Sadržaj priručnika

Devedest i devet je blagoslova razdijeljeno na više odsjeka. Najprije dolaze blagoslovi u životu župske zajednice, a od tih oni koji su u vezi s crkvenom godinom. Neki su običajni samo u sjevernim krajevima. Usve je navedeno ovih 14 blagoslova: adventskog vijenca, djece o Božiću, vina na blagdan sv. Ivana (ili kojeg drugog sveca), »zvjezdara«, na Bogojavljenje (vode, soli, krede, tamjana, kuća), svetog Blaža, hrane na Uskrs, vremena, trava na Gospino uznesenje, žetve, grobova o Dušnom danu, djece i baklji na blagdan sv. Martina, kruha na neke dane i ognja. Zatim slijedi 24 blagoslova u raznim prigodama: majke prije i poslije poroda, djece, školskih početnika, bolesnika, starijih osoba, blagoslov papinski, mladomisnički, o srebrnom i zlatnom piru, hodočasnika, onih koji putuju na godišnji odmor, kapele i oltara, svećani blagoslov križa, postaja križnog puta, lijevanja zvonova, zvona, orgulja, plitice i kaleža, bogoslužnog ruha, temeljnog kamena za crkvu, crkve, groblja i dvorane na groblju. — Kako se vidi ti su blagoslovi većinom stari, ali su u ovom priručniku obilato obogaćeni tekstovima i obrazloženjima.

Dvanaest je blagoslova za religiozne predmete: vode, križa, Kristove, Marijine ili svećeve slike, likaili plakete svetog Kristofora, krunice, religioznih znakova, zastave, svijeća, križa i svijeće za umiruće, sveopći blagoslov za bilo koji religiozni predmet.

Drugi odsjek sadrži blagoslove u životu obitelji. Deset ih je, uz napomenu da tu spadaju i neki od sprijeda doneseni: obitelji, djece, bolesna djeteta, mladih na (odlasku iz roditeljskog doma, na početku studija, zaposlenja i sl.), zaruka, bolesnika, zajedničkog blagovanja, kruha, kuće i stana. — Kako je rečeno, te blagoslove daje otac ili majka, ili pozvani svećenik. I ti imaju prikladna biblijska čitanja, a značajan je uvod, npr. u prvi blagoslov: »Već

je u staroj Crkvi smatrana 'Ecclesiola' (malena Crkva), ili neka vrst kućne Crkve. Ona je najvažnije mjesto za osobni susret s Bogom i za uvođenje u vjerski život. Obitelj je čelijski u životnom organizmu Crkve« (str. 237).

Najduži je treći odsjek s blagoslovima u javnom životu. Tih je i dosada bilo dosta, samo se nažalost sve manje upotrebljavaju i onda kada je to moguće. Priručnik ima 8 blagoslova za socijalne ustanove: vijećnice ili općinskog ureda, bilo kojeg ureda, bolnice ili sanatorija, staračkog doma, socijalne stanice, vatrogasnih sprava, uređaja za vodu i posebno za čišćenje vode.

Crkva rado blagoslivlja sva čestita zvanja i mjesta gdje se ona obavljaju: tvornice, poljoprivredna dobra, radionice, trgovine, knjižare, biroe, liječničku praksu i apoteke, banke, gostione i hotele, životinje, mašine i strojeve, polja, njive i vinograde.

Izobrazba i odgoj mladih uvijek su bili od najveće važnosti i stoga je poželjno da se blagoslivljaju: dječji vrtići, škole, domovi za mladež, odgojni zavodi, knjižnice i biblioteke.

Devet je blagoslova za prometna sredstva: vozila, sredstva javnog saobraćaja, lađe, aviona, sanitetskih kola, naprava za razne pothvate, žičare i liftove, cesta i mostova. — S obzirom na krajevne prilike njemački priručnik nema posebnog blagoslova u vezi s ribolovom, dok je u našim primorskim mjestima bio općenit i vrlo svečan blagoslov mreža i to na početku svake ribolovne sezone. A u kojem je duhu sastavljen novi Benedikcionale, neka pokaže barem ovaj uzorak za blagoslov vozila: »Gospodine i Bože, stojimo pred tvojim licem i zazivamo te. Blagoslovi ovo vozilo i čuvaj od nesreće i štete sve koji se njim služe po svome zvanju ili u slobodnom vremenu. Daj nam da u cestovnom prometu ostanemo uvijek svjesni svojih odgovornosti; učini da budemo obzirni i spremni na pomoć. Nek u svemu što činimo budemo tvoji svjedoci. To nam udijeli po Kristu, našem Gospodinu.«

Nisu zaboravljeni ni blagoslovi za muzičke instrumente, za športske naprave, za opremu planinara i njihovih domova. I kao posljednji: blagoslov za bilo koji predmet.

Oblik i sastavine blagoslova

Posebna je vrijednost Priručnika što pruža raznovrsne mogućnosti i velik izbor obrednih obrazaca. Kad se neki blagoslov obavlja u potpunu obliku, onda ima više ili manje ove sastavne dijelove: 1. Početnu pjesmu; 2. Pozdrav i uvođenje; 3. Uvodnu molitvu; 4. Biblijsko čitanje; 5. Pjevani odgovor; 6. Nagovor; 7. Blagoslov; 8. Prošnje; 9. Gospodnju molitvu; 10. Otpust.

Značajno je da uz dosadašnji zaziv: »Pomoć je naša...« mnogi blagoslovi počinju: U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. U svakom je slučaju važno da se stvori prikladno i pobožno raspoloženje svih prisutnih. To se najbolje postizava pjesmom, makar one s ploče. Uvodna je molitva redovito kratka, ali joj prethode izmjenični usklici voditelja i zajednice, a oni ne samo zazivaju Božju pomoć nego i hvale njegovu dobrotu, mudrost i ostala Božja svojstva. Tada su duše spremne za Božju riječ koja ne smije manjkati. Ako nije prikladno da se pročita oduže biblijsko čitanje, onda se uzme barem jedan redak, a tih je izbor vrlo velik za sve prigode. Slijede redovito prošnje koje su opet povezane s hvaljenjem Boga i u vezi s raznim osobama i predmetima mole za odgovarajuće milosti i pomoći. Na njih odgovaraju svi prisutni kratkim zazivima koji su zaista prikladni da stvore i podržavaju molitvenu zajednicu.

Posebno skrbno je sastavljena molitva kojom se udijeljuje sam blagoslov, koji uvijek prati znak križa. »Gospodnji križ je vrhunac svakog slavljenja (Boga), vrelo bilo kojeg blagoslova i uzrok svih milosti. Ne smije manjkati ni kod jednog blagoslova« (28). Obično se upotrebljava i blagoslovljena voda koja »ukazuje na život i čišćenje te podsjeća na krštenje. Kod blagoslova ona

znakovito predočuje Božju životnu moć« (29). »Tamjan je prije svega izraz prigodne radosti i svečane molitve« (30). Kod blagoslova osoba više se puta na njih polažu ruke, što naročito jako izražava Božji blagoslov i posredništvo Crkve (31). (Usput rečeno: polaganje ruke, dlanom prema dolje, jedino je pravilan gest koncelebranata kod posvećenja kruha i vina, jer je to za pravo nastavak polaganja obiju ruku kod epikleze prije posvećenja).

Kod blagoslivljanja je liturgijsko odijelo prema prilikama. Kod svečanog blagoslova svećenik ili đakon nose albu ili roketu sa stolom, a prigodimice i pluvijal. Boja je bijela, ili prema vremenu crkvene godine, ili odgovara dotičnom blagdanu.

U Benediktionalu nema ništa što nije u neposrednoj vezi s crkvenom moći blagoslivljanja. Možda bi tkogod očekivao normiranje još nekih blagoslova, kao npr. blagoslova s presv. Sakramentom, ali toga nije bilo ni u dosadašnjem Obredniku. Valjda će se nalaziti u davno najavljenom knjizi gdje bi imale biti i razne litanije, kao i druge naveliko proširene molitve (npr. u osmini za sjedinjenje kršćana), a i sve drugo što bi uskladilo liturgiju s pučkim pobožnostima.

Sve to smijemo očekivati i tražiti od kompetentnih, a ovaj je prikaz, kako je već rečeno, htio upozoriti i potaknuti na što dostojnije i korisnije izvršivanje crkvenog služenja kod blagoslivljanja osoba i predmeta prema odredbama kako su gdje na snazi.

Martin Kirigin OSB

DR. DRAGUTIN KNIEWALD (1889-1979)

In memoriam

U Zagrebu je 6. svibnja o. g. umro dr. Dragutin Kniewald, svećenik riječko-senjske nadbiskupije, prvi naš naučni radnik na polju liturgijske znanosti, profesor liturgike na teološkom fakultetu u Zagrebu, promicatelj liturgijskog apostolata, te kao liturgijski stručnjak član pripreme komisije II. vatikanskog sabora.

Kao **učenjak** objavio je nekoliko znanstvenih radova u našim i stranim časopisima. Posebno se istakao istraživanjem starog zagrebačkog obreda.

Za studij liturgike na bogoslovnom fakultetu i bogoslovijama izdao je udžbenik **Liturgika** (Zagreb 1937). Shvaćanje liturgije, koje je izraženo u tom djelu, sasvim je blizu shvaćanju koje nalazimo u dokumentima II. vatikanskog sabora.

Također je izdao udžbenik za studij pastoralke na bogoslovijama **Pastoralno bogoslovlje** (Zagreb 1930, II. izdanje 1943).

Premda je dr. Kniewald bio istaknuti liturgijski učenjak, daleko je značajniji njegov rad na području **liturgijskog apostolata**.

Tu je prije svega izdanje misnih tekstova za puk na hrvatskom jeziku s prikladnim tumačenjima. Misao da se misna knjiga učini dostupnom hrvatskim vjernicima nikla je u njemu dok je još bio bogoslov u Rimu g. 1908. Njegov prijevod misnih tekstova objavljen je u ovim izdanjima: **Rimski misal** (Zagreb 1971, 1930, 1924, 1944), **Nedjeljni misal** (Zagreb 1939, 1944), **Sveta Misa** (Zagreb 1922, 1930, 1933, 1935, 1944). Za lakše snalaženje i upotrebu Rimskog misala izlazio je godinama **Liturgijski kalendar**.

Kniewaldov prijevod Misala imao je dosta velik upliv na unapređenje liturgijske pobožnosti u molitvenicima za puk. Poslije nego što je objavljen taj prijevod sve je više liturgijskih molitava u tim molitvenicima. Tako je i sam dr. Kniewald priredio 4. izdanje molitvenika za školsku mladež **Katolički đak** (Zagreb 1926) i **Katolička učenica** (Zagreb 1926). Ti su molitvenici bili prava škola liturgijske pobožnosti.

Veliki poticaj za širenje liturgijske pobožnosti bio je i životopis, koji je on napisao, istaknutog apostola liturgijskog života **Dr Ivan Merz** (Zagreb 1932).